

# Englandskrigene

## Lærervejledning

### **Materialets bestanddele**

Englandskrigene er et multimodalt undervisningsmateriale til faget historie i folkeskolen. Det er tænkt anvendt på computer, men kan til dels også vises på tablet. Nogle af elevopgaverne kan løses på tablet – andre ikke. Materialet består af 4 kapitler med titlerne:

1. Slaget på Reden 1801
2. Københavns bombardement 1807
3. Kaper- og kanonbådskrigen 1807-1814
4. Tabet af Norge 1814

Hvert af de fire kapitler indeholder

- Computergenererede animationer, der er levendegjort ud fra grundig research i samarbejde med relevante museer. Herunder studier af byplaner, byggestil af både bygninger og fartøjer, samt af tidens kunstværker, våben, uniformer og civilbefolkningens aktuelle tøj stil. Selvom der hverken fandtes radio eller TV i tidsperioden, er animationerne udarbejdet som små aktuelle nyhedsindslag.
- En tekst, som bygger på øjenvidneberetninger fra folk, som oplevede krigene. De kursiverede afsnit er ordrette tekstgengivelser fra kilderne, som består af memoirer, erindringer, breve. m.m. Se henvisninger i slutningen af lærervejledningen.
- Et billedgalleri
- Elevopgaver

Desuden er en lærervejledning tilknyttet materialet

### **Målgruppe**

Materialet henvender sig til elever i 3. forløb – 7.-9. klasse.

## Trinmål

Københavns bombardement er ifølge Fælles Mål 2009 et kanonpunkt til netop 3. forløb. Elevopgaverne relaterer til følgende trinmål efter 9. klasse:

1. Udviklings- og sammenhængsforståelse
  - kunne beskrive forskellige tidsaldres former for magtanvendelse og diskutere begrundelser og konsekvenser
2. Kronologisk overblik
  - forklare, hvorfor den historiske udvikling i nogle perioder var præget af kontinuitet og i andre af brud.
3. Fortolkning og formidling
  - søge oplysninger i forskellige medier og kunne bearbejde disse oplysninger

## Historiefaglige mål

Eleverne skal opnå indsigt i og forståelse for:

- årsagerne til konflikterne
- alliancernes betydning
- konsekvenserne for Danmark på kort og på langt sigt
- civilbefolkningens vilkår i krigene

## Øvrige mål

1. Faglig læsning  
Undervisningsmaterialet sigter imod at give eleverne færdigheder i faglig læsning. Elevopgaverne støtter eleverne i fordybelse, indsamling af data samt i forståelse af teksten.
2. Samarbejde  
Opgaverne lægger endvidere vægt på at træne eleverne i samarbejde, argumentation og stillingtagen samt formidling af et stofområde.
3. It-anvendelse  
Opgaverne giver eleverne færdigheder i at anvende it-redskaber til at dokumentere deres tilegnelse af stoffet i form af støtte for mundtlig fremlæggelse.

## Didaktiske overvejelser

Ved udarbejdelsen af undervisningsmaterialet er der tænkt på såvel brug af som læring med elektroniske medier.

Selve materialet er it-baseret og interaktivt. Eleverne kan få de kursiverede tekster læst op ved at klikke på højttalersymbolet. Interaktive elevopgaver understøtter forståelsen af det læste.

Materialet lægger op til elevernes selvvirksomhed. Der er fokus på aktiviteter, der kræver, at eleverne reflekterer og arbejder sammen. Elevopgaverne løses ved hjælp af elektroniske medier. Alle de foreslåede programmer er gratis og online-baserede. De kræver hverken download, registrering eller brugeroprettelse.

Billeder og animationer udgør en væsentlig del af materialet. Elevopgaverne i forbindelse hermed lægger op til kritisk stillingtagen og målrettet anvendelse af medier, som eleverne er fortrolige med fra deres fritid.

I elevopgaverne foreslås at anvende programmerne [Animoto](#), [Glogster](#), [Prezi](#), [Timeline](#) og [Cube Creator](#). De er alle gratis, og man arbejder online i disse programmer. Det betyder, at de ikke skal downloades. Animoto, Glogster og Prezi kræver, at man registrerer sig før brug, mens Timeline og Cube Creator ikke kræver registrering før brug. Programmerne kan anvendes på PC, MAC og tablet.

Der kan naturligvis anvendes andre programmer, men det er vigtigt, at der anvendes digitale programmer, da det øger eleverne motivationen, især hos drengene. For at få en effektiv og relevant undervisning er det af stor betydning, at elevernes digitale færdigheder inddrages i undervisningen. Slip bare eleverne løs på relevante programmer, de finder ud af at bruge dem uden vejledning fra læreren.

Erfaringsmæssigt er elever gode til at lære af hinanden, når det gælder om brugen af både nye og kendte programmer

## **Undervisningsforløbet**

### **Læreren introducerer forløbet**

Overblik

For at sikre elevernes forståelse for periodens kronologi, er der brug for, at læreren giver klassen et kort overblik over begivenhederne i Europa i første halvdel af 1800-tallet.

Følgende videoer kan inddrages i introduktionen

[Danmark - Storhed og fald, 1:3. Slaget på Reden \(DR – 28 min\)](#)

*Dette afsnit handler om Slaget på Reden den 1. april 1801. København er chokeret - der skydes med skarpt - og det svære skyts er taget i brug. Det er alvor, præsterne går i stå midt i deres*

*prædiken, flåden står for skud, og Piet van Deurs er på åstedet for at se, hvad der sker under "Slaget på Reden" efter at søhelten Horatio Nelson har sat kikkerten for det blinde øje.*

#### [Danmark - Storhed og fald, 2:3. Københavns bombardement \(DR – 28 min\)](#)

*Dette afsnit handler om Københavns bombardement i september 1807. Vi er midt i bombardement, af København, hvor huse styrter sammen, domkirken bryder i brand og gamle mennesker, kvinder og børn flygter fra morderiske raketter og brandbomber - og hvor Piet van Deurs prøver at give øjebliksbilleder fra de dramatiske døgn og tabet af flåden.*

#### [Danmark - Storhed og fald, 3:3. Farvel til en helt - og et land \(DR – 28 min\)](#)

*Da vores sidste store krigsskib ryger i luften ved Sjællands Odde i april 1807, og søhelten Peter Willemoes bliver dræbt af en kanonkugle, siger vi farvel til en helt - og et land. Og værre endnu, vi kommer også til at miste Norge og senere Sverige. Piet van Deurs beretter om skæbneårene 1808-14 i tredje og sidste del af serien om Danmarks storhed og fald.*

#### [Den sorte skole: Slaget på Reden \(DR – 10 min\)](#)

*Den Sorte Skole tager danskerne tilbage på skolebænken og opfrisker de vigtigste begivenheder i Danmarkshistorien, fra Kristendommens indførelse til Genforeningen. I dagens lektion skal vi høre om Danmarkshistoriens største søslag.*

#### [Københavns bombardement \(DR - 37 min\)](#)

*Man har kaldt det historiens første terror bombardement. Det var under Napoleonskrigene, at englænderne angreb København. Angrebet skete på grundlag af falske rygter om, at Danmark var ved at opruste flåden, og at den skulle bruges mod englænderne. Men ny forskning viser, at et af rygterne var plantet af Napoleon selv. Englænderne gik efter civilbefolkningen i København, og de havde et nyt våben med, som skræmte danskerne fra vid og sans - Raketter. En efterprøvning af den gamle opskrift viser den brændende hale af ild, disse raketter dannede på himlen.*

Læreren kan finde yderlige inspiration til sin forberedelse på EMU´ens [Københavns bombardement – en del af historiekanon](#). Her kan ligeledes findes supplerende materiale til eleverne.

[Englandskrigene på Orlogsmuseet](#) viser billeder af forskellige rekvisitter og skibe.

## Målsætning

Læreren udvælger de mål, som eleverne skal arbejde hen imod og gør eleverne bekendt hermed. Hvis forløbet indgår i en tværfaglig sammenhæng med fx dansk og/eller samfundsfag, vil det være naturligt også at opstille mål for disse fag. Se nedenstående afsnit om tværfaglighed.

## Eleverne arbejder

Efter lærerens introduktion, kan eleverne gå i gang med undervisningsmaterialet.

Eleverne deles i grupper á fx 3, og hver gruppe tildeles et kapitel.

Ønsker man, at alle elever skal arbejde med alle 4 kapitler, må læreren udvælge de opgaver, der skønnes relevante.

## Oversigt over elevopgaverne

- a) Interaktive forståelsesopgaver  
Her styrkes elevernes viden og forståelse af teksternes indhold. Det kan være kryds & tværs, quiz, multiple choice eller hulletekst.
- b) Samarbejdsopgaver  
Her styrkes yderligere elevernes forståelse. Oplæg til rollespil og andre samarbejdsopgaver sigter imod at eleverne fordyber sig i stoffet. De får lejlighed til at fortolke stoffet og udtrykke deres egen forståelse af begivenhederne.
- c) Opgaver til billedlæsning – enslydende for alle 4 kapitler  
Disse opgaver sigter især imod at gøre stoffet autentisk og vedkommende for eleverne. Der fokuseres på refleksion, når eleverne bliver bedt om at forholde sig til billedernes budskab og virkemidler.
- d) Formidlingsopgaver  
Her trænes eleverne i at fremlægge stoffet mundtligt med støtte af et digitalt produkt. Opgaverne lægger især op til mål for samarbejde, faglig læsning og it-anvendelse.

## Efterbehandling

- a) Opsummering

Efter elevernes arbejde med materialet, bør læreren ridse de vigtigste faglige pointer indenfor de 4 kapitler op sammen med klassen.

b) Udbytte

De opstillede mål gennemgås med klassen med henblik på at afdække elevernes udbytte af forløbet.

c) Perspektivering

For yderligere at styrke elevernes forståelse for periodens begivenheder, vil det være naturligt, at læreren sammen med klassen perspektiverer til nutidige begivenheder. Man kan lede efter paralleller i dagens avis, hvor man kan rette blikket mod verdens brændpunkter. Nutidige konflikter, alliancer, krige og terrorhandlinger vil være oplagte til sammenligning. Terrorangrebet 11. september vil også være et godt bud på perspektiveringsgrundlag. Har eleverne tidligere beskæftiget sig med verdenskrigene, vil de ligeledes være fortrinlige til sammenligning.

### **Tværfagligt samarbejde**

Undervisningsmaterialet er velegnet til at indgå i en tværfaglig sammenhæng med dansk og samfundsfag.

Et samarbejde med samfundsfag vil betyde et større fokus på perspektivering til nutidige begivenheder, og det kan blive nødvendigt at udarbejde supplerende opgaver til eleverne samt inddrage avisartikler og andet materiale, som sigter imod elevernes forståelse af 1800-tallets begivenheder ud fra deres egen samtid. På dr/skole (gratis med UNI-login) kan man finde dokumentarfilm om temaet krig/børn, som vil kunne anvendes til perspektivering.

Et tværfagligt samarbejde med faget dansk vil være oplagt. I den sammenhæng kan man fx udvide billedlæsningsopgaven til samtidig at være en danskfaglig analyse.

Som meddigtning kan mange forskellige danskfaglige genrer komme i spil i forbindelse med temaet om Englandskrigene: Artikel (nyhedsartikel om Københavns bombardement), interview (en rapportør taler med en soldat, der har deltaget i Slaget på Reden), brev (officer skriver til sin kone om sine oplevelser på et krigsskib), læserbrev (en enke fortæller om sit tab og kritiserer krigsmaskineriet). Man kunne bede eleverne lave forskellige former for reklamer, plakater, foldere, som har til formål at hverve soldater til krigsførelsen.

En helt særlig form for meddigtning er blogskrivning. Læreren sætter en blog op på fx [www.blogger.com](http://www.blogger.com) med sin Googlekonto. Her skrives spørgsmål til

elevdiskussion. Eleverne kan skrive kommentarer uden selv at oprette sig. Her er et [eksempel](#) på, hvordan blogskrivning er brugt i en anden faglig kontekst. En mulighed er også, at lade en elev være blogbestyrer. Eleven optræder i rollen som fx Peter Willemoes. De øvrige elever stiller spørgsmål i roller som fx soldater, koner, officerer, englændere osv., og Peter Willemoes svarer.

## **Kildehenvisninger til teksterne**

### Øjenvidner til Englandskrigene

Beretningen fra kadet William Salter Millard stammer fra dennes dagbog. Kilden blev første gang bragt på tryk i Macmillan's Magazine i 1895, og er den bedste engelske øjenvidneberetning til Slaget på Reden. Er siden oversat og brugt af utallige historikere, der har beskæftiget sig med Slaget på Reden.

Marcus Christian Bechs beretning fra København bombardement stammer fra dennes erindringer nedfældet ca. 60 år efter begivenhederne. Udgivet på tryk første gang under titlen "En kjøbenhavnsk Grosserers Ungdomserindringer 1787-1816" i bogserien Memoirer og breve, som udkom første gang i årene 1905-1927.

Jens Paludans beretning fra København bombardement stammer fra dennes erindringer nedfældet i årene 1844-46. Udgivet under titlen "Kommandør Paludans Ungdomserindringer" i bogserien Memoirer og Breve, som udkom første gang i årene 1905-1927.

Sofie Zinns, bedst kendt under navnet Sofie Thalbitzer, beretning fra København bombardement stammer fra hendes erindringer, som, så vidt vides, er nedfældet umiddelbart efter Københavns bombardement i 1807. Udgivet under titlen "Grandmamas Bekiendelser" i bogserien Memoirer og Breve, som udkom første gang i årene 1905-1927.

Jacob Gudes beretning fra København bombardement stammer fra dennes optegnelser. En del af disse blev første gang offentliggjort i 1870-72 fra

Frederick Schiern i Historisk Tidsskrift. Senere udgivet under titlen "En københavnsk Embedsmand – Jacob Gudes Optegnelser 1754-1810" i bogserien Memoirer og Breve, som udkom første gang i årene 1905-1927.

Hans Birch Dahlerups erindringer fra Slaget ved Sjællands Odde stammer fra dennes selvbiografi, som blev udgivet af sønnen Joost Dahlerup i fire bind under titlen "Mit Livs Begivenheder" i årene 1901-1914.

Den ukendte engelske matros' øjenvidneberetning fra kampen mellem HMS Africa og de danske kanonbåde bragtes i Royal Navy's tidsskrift, Naval Chronicle, i slutningen af 1808 kort efter Africas hjemkomst til England.

Beretningen fra Anholt, hvori det fortælles, at folkene led af tørst, stammer fra artillerikaptajn A.B. Meyers rapport til Frederik VI. Denne findes trykt i C.F: Wandels bog "Søkrigen i de dansk-norske farvande 1807-14" fra 1915.

Officeren Jørgen de Falsens beretning stammer fra en række breve, han skrev til kong Frederik VI. Brevene findes trykt i C.F: Wandels bog "Søkrigen i de dansk-norske farvande 1807-14" fra 1915.

Beretningen fra Auxiliærkorpset stammer fra et brev af kaptajn F.C.E. Scholten dateret 27.august 1813. Den brugte version er taget fra bogen "De så det ske – Englandskrigene 1801-1814" af Lars Lindeberg, 1974

Beretningen om general Ohme og de andre historier fra Norge er taget fra den norske officer, Henrik August Angells værk "Syvårskrigen for 17.maj 1807-1814" udg. 1914.